



Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MACIEJA SZPUNARA
od 11. siječnja 2024.¹

Predmet C-632/22

**AB Volvo
protiv
Transsaqui SL,
uz sudjelovanje:
Ministerio Fiscal**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zabranjeni sporazum o kamionima – Tužba za naknadu štete – Dostava društvu kćeri pismena kojim se pokreće postupak protiv matičnog društva – Uredba (EZ) br. 1393/2007”

1. Predmetni zahtjev za prethodnu odluku, koji je uputio Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska), daje Sudu priliku da pojasni područje primjene Uredbe (EZ) br. 1393/2007² u slučaju kad tužitelj želi dostaviti pismo kojim se pokreće postupak društvu kćeri društva protiv kojeg namjerava podnijeti tužbu za naknadu štete.

2. Ključno je pitanje može li se, s obzirom na presudu Sumal³ u kojoj je Sud u kontekstu zabranjenog sporazuma o kamionima za koji je Europska komisija izrekla sankcije utvrdio da se tužba može podnijeti i protiv matičnog društva i protiv njegovih društava kćeri, pismo kojim se pokreće postupak protiv matičnog društva dostaviti njegovu društvu kćeri.

Pravni okvir

Pravo Unije

3. Članak 1. Uredbe br. 1393/2007, naslovljen „Područje primjene”, u stavku 1. propisuje sljedeće:

„Ova se Uredba primjenjuje u građanskim i trgovačkim stvarima kada sudsko ili izvansudsko pismo mora biti poslano iz jedne države članice u drugu radi njegove dostave. Posebno, ona se

¹ Izvorni jezik: engleski

² Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o dostavi, u državama članicama, sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima („dostava pismena”) i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1348/2000 (SL 2007., L 324, str. 79.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 7., str. 171.)

³ Vidjeti presudu od 6. listopada 2021., Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800) (u daljnjem tekstu: presuda Sumal).

neće protezati na porezne, carinske ili upravne predmete niti na odgovornost države za djelovanja ili propuste u izvršavanju državnih ovlasti (*acta iure imperii*).”

Španjolsko pravo

4. Članak 24. španjolskog Ustava glasi kako slijedi:

„1. Svi imaju pravo na pružanje djelotvorne zaštite pred sucima i sudovima u ostvarivanju svojih legitimnih prava i interesa, pri čemu mu ni u kojem slučaju ne smije biti uskraćeno pravo na pošteno suđenje.

2. Jednako tako, svatko ima pravo na pristup redovnom sudu koji je prethodno ustanovljen zakonom, pravo na obranu i pomoć odvjetnika, pravo na informiranost o optužbama koje se iznose protiv njega, pravo na javno suđenje bez neopravdanog odlaganja i uz sva jamstva, pravo na podnošenje relevantnih dokaza u svoju obranu, pravo da sam sebe ne optužuje, pravo na nepriznavanje krivnje i pravo na presumpciju nedužnosti.”

5. Članak 155. Leya 1/2000, de Enjuiciamiento Civil (Zakon 1/2000 o Zakoniku o parničnom postupku) od 7. siječnja 2000.⁴, u verziji primjenjivoj na spor iz glavnog postupka, naslovljen „Obavješćivanje stranaka koje se još nisu upustile u postupak ili koje nemaju zastupnika. Adresa za dostavu.”, predviđa:

„1. Ako stranke nemaju zastupnika ili ako je riječ o prvoj dostavi pismena ili pozivu tuženiku, obavijesti se dostavljaju na adresu za dostavu stranaka u postupku.

[...]

3. Za potrebe obavješćivanja, kao adresa za dostavu može se navesti adresa koja se nalazi u općinskom registru građana ili adresa koja je službeno registrirana u druge svrhe, kao i adresa koja se nalazi u službenom registru ili u publikacijama strukovnih organizacija, ako je riječ o poduzetnicima ili drugim subjektima ili osobama koje obavljaju djelatnost za koju je obvezno članstvo u takvoj organizaciji. Kao adresa za dostavu u navedene svrhe može se navesti i stalno mjesto obavljanja profesionalne djelatnosti ili rada.

[...]

Ako je tužba podnesena protiv pravne osobe, za potrebe dostave može se navesti i adresa bilo koje osobe koja je evidentirana kao voditelj, direktor ili opunomoćenik društva ili predsjednik, član ili predstavnik odbora bilo kojeg udruženja koje se navodi u službenom registru.”

Činjenično stanje u glavnom postupku, postupak i prethodna pitanja

6. Društvo Transsaqui SL je u 2008. kupilo dva Volvova kamiona.

⁴ BOE br. 7 od 8. siječnja 2000., str. 575.

7. Komisija je 19. srpnja 2016. donijela odluku u vezi s postupkom pokrenutim na temelju članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992.⁵ (Predmet AT.39824 – Kamioni) (priopćeno pod brojem dokumenta C(2016) 4673) (u daljnjem tekstu: Odluka Komisije od 19. srpnja 2016.)⁶. Društvo AB Volvo bilo je jedan od adresata te odluke. Komisija je u njoj utvrdila da je veći broj proizvođača kamiona, uključujući društvo Volvo, sudjelovao u zabranjenom sporazumu koji je imao obilježja jedinstvene i trajne povrede članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u. Zaključila je da su adresati odluke sudjelovali u tajnim dogovorima i/ili su odgovorni za njih. Tajni dogovori uključivali su sporazume i/ili usklađeno djelovanje u pogledu određivanja cijena i povećanja bruto cijena s ciljem usklađivanja bruto cijena u Europskom gospodarskom prostoru (EGP), kao i u pogledu vremenskih okvira te prevaljivanja troškova za uvođenje tehnologija s niskim razinama emisija u skladu sa zahtjevima standarda Euro 3 do Euro 6. Za društvo Volvo utvrđeno je da je ono sudjelovalo u povredi od 17. siječnja 1997. do 18. siječnja 2011.

8. Društvo Transsaqui podnijelo je 12. srpnja 2018. protiv društva Volvo tužbu Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Valencia (Trgovački sud br. 1 u Valenciji, Španjolska) zahtijevajući naknadu štete koju je pretrpjelo zbog preplaćenih iznosa do kojih je došlo zbog zabranjenog sporazuma o kamionima utvrđenog u Odluci Komisije od 19. srpnja 2016. Potraživalo je iznos od 24 420,69 eura, što je odgovaralo visini navedene preplate. Društvo Transsaqui je kao pravnu osnovu svoje tužbe navodilo članke 72. i 76. Leya 15/2007 de Defensa de la Competencia (Zakon 15/2007 o zaštiti tržišnog natjecanja) od 3. srpnja 2007.⁷, Odluku Komisije od 19. srpnja 2016. i Direktivu 2014/104/EU⁸.

9. Iako se sjedište društva Volvo nalazi u Göteborgu (Švedska), društvo Transsaqui je kao adresu društva Volvo za dostavu pismena radi odgovora na tužbu navelo adresu njegova društva kćeri u Španjolskoj, društva Volvo Group España, SAU čije je sjedište u Madridu (Španjolska).

10. Nakon što je Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Valencia (Trgovački sud br. 1 u Valenciji) prihvatio postupanje po tužbi, na poslovnu adresu društva Volvo Group España u Madridu preporučenom pošiljkom poslana je preslika tužbe i uz nju podnesenih dokumenata. Međutim, primitak pošiljke odbijen je uz rukom napisanu napomenu u kojoj je navedena adresa društva Volvo u Švedskoj. Zbog toga je Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Valencia (Trgovački sud br. 1 u Valenciji) odobrio društvu Transsaqui saslušanje kako bi se o tome očitovalo. Ono je tvrdilo da je postupanje društva Volvo Group España, odnosno odbijanje primitka pismena radi dostave odgovora na tužbu podnesenu protiv društva Volvo, tek zlonamjeran manevar kako bi se postupak oduljio, s obzirom na to da je potonje društvo posjedovalo 100 % kapitala u prvonavedenom društvu, što znači da ta dva društva, u skladu s pravom tržišnog natjecanja, čine jedinstvenog poduzetnika.

11. Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Valencia (Trgovački sud br. 1 u Valenciji) odlukom od 22. svibnja 2019. naložio je da se tuženom društvu Volvo dostava izvrši na poslovnoj adresi njegova društva kćeri Volvo Group España, u skladu s „načelom jedinstva poduzetnikâ”. Ono je u tu svrhu madridskim sudovima poslalo zahtjev za pravosudnu suradnju. Dostava je stoga pokušana na toj adresi posredstvom madridskih sudova 5. rujna 2019., ali ga je odvjetnik koji se predstavio kao „zakonski zastupnik društva Volvo Group España” odbio primiti navevši da

⁵ SL 1994., L 1, str. 3. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 106., str. 4.)

⁶ Sažetak te odluke objavljen je u *Službenom listu Europske unije* od 6. travnja 2017. (SL 2017., C 108, str. 6.).

⁷ BOE br. 159 od 4. srpnja 2007., str. 12946.

⁸ Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije (SL 2014., L 349, str. 1.)

dostavu treba izvršiti u uredima društva Volvo u Švedskoj. Drugi pokušaj madridskih sudova da dostave pismeno u poslovno sjedište društva kćeri u Madridu bio je uspješan. Zaprimila ga je osoba koja je tvrdila da je zaposlenik pravne službe.

12. Budući da je Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Valencia (Trgovački sud br. 1 u Valenciji) smatrao da je dostava uredno izvršena, a društvo Volvo, kojem su dokumenti dostavljeni, nije se upustilo u postupak u za to predviđenom roku, utvrđena je ogluha tuženika i postupak je nastavljen. Pokušana je dostava dotične odluke društvu Volvo na poslovnoj adresi njegova društva kćeri Volvo Group España, ali je to društvo ponovno odbilo dostavu navodeći da to nije točna adresa. Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Valencia (Trgovački sud br. 1 u Valenciji) donio je 26. veljače 2020. presudu kojom je prihvatio tužbu društva Transsaqui te je društvu Volvu naložio da društvu Transsaqui isplati naknadu štete u iznosu od 24 420,69 eura, uvećanom za zakonske kamate, i da snosi troškove.

13. Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Valencia (Trgovački sud br. 1 u Valenciji) dostavio je tu presudu društvu Volvo preporučenim pismom poslanim u sjedište njegova društva kćeri u Madridu, koje je zaprimila osoba koja se nalazila na toj adresi i koja je 10. ožujka 2020. potpisala potvrdu o primitku. Budući da je presuda postala pravomoćna, troškovi su dosuđeni u skladu sa zahtjevom koji je podnijelo društvo Transsaqui. Sud je društvu Volvo na adresu u Madridu dostavio pismeno kako bi se ono očitovalo, o čijem je primitku potpisana potvrda. Budući da tuženik nije osporavao troškove u za to predviđenom roku, sud ih je potvrdio u visini od 8310,64 eura te je svoje rješenje dostavio društvu Volvo preporučenim pismom poslanim u sjedište njegova društva kćeri u Madridu, gdje je potpisana potvrda o primitku. Na zahtjev društva Transsaqui presuda je izvršena te je na teret imovine društva Volvo izdan platni nalog u vidu sudskih rješenja, koja su 17. ožujka 2021. dostavljena na poslovnu adresu društva kćeri Volvo Group España u Madridu.

14. Društvo Volvo Group España u nizu je dopisa koje je uputilo Juzgadu de lo Mercantil n° 1 de Valencia (Trgovački sud br. 1 u Valenciji) kao odgovor na svaki pokušaj dostave sudskih pismena objašnjavalo zašto je odbilo dostavu pismena i dokumenata upućenih društvu Volvo, čije se sjedište nalazi u Švedskoj. Među ostalim je tvrdilo, kao prvo, da se pravna osobnost društava Volvo Group España i Volvo razlikuje, iako su ona dio iste grupe poduzetnika, te da prvonavedeno društvo nema status voditelja potonjeg društva niti je ovlašteno za primitak pismena u njegovo ime; kao drugo, da se u skladu sa španjolskim postupovnim propisima pismeno tuženiku mora dostaviti u njegovo sjedište, a da su razni španjolski sudovi u okviru sporova vezanim uz zabranjene sporazume o kamionima zaključili da je pismeno propisno dostaviti u sjedište tuženog matičnog društva koje se nalazi u drugoj državi članici, a ne na poslovnu adresu društva kćeri u Španjolskoj, neovisno o povezanosti tih društava; kao treće, da se u slučajevima kad tuženo društvo ima sjedište u drugoj državi članici Europske unije dostava mora izvršiti u skladu s Uredbom br. 1393/2007 te, kao četvrto, da tužitelj ne može zaobići pravila kojima se uređuje dostava pismena navođenjem zamjenskih adresa koje nisu povezane s tuženikom jer bi inače to bio razlog za preispitivanje presude.

15. Društvo Volvo je 15. lipnja 2021. Tribunalu Supremu (Vrhovni sud, Španjolska), sudu koji je uputio zahtjev, podnijelo zahtjev za preispitivanje pravomoćne presude koju je Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Valencia (Trgovački sud br. 1 u Valenciji) donio u odsutnosti tuženika, a kojom mu je naložio da društvu Transsaqui nadoknadi štetu zbog povrede prava tržišnog natjecanja. Tvrdilo je da je navedeni zahtjev podnijelo u zakonskom roku od tri mjeseca od trenutka kad je

saznalo za razlog za preispitivanje jer je za osuđujuću presudu „saznalo posredno” u trenutku dostave rješenja o izvršenju presude na poslovnu adresu njegova društva kćeri u Španjolskoj 17. ožujka 2021.

16. Sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) u vezi s člankom 101. UFEU-a tumačiti na način da mu se protivi to da se matičnom društvu čije se sjedište nalazi u drugoj državi članici pismena dostavljaju u sjedište njegova društva kćeri.

17. U tom je kontekstu, Tribunal Supremo (Vrhovni sud) rješenjem od 7. listopada 2022., koje je Sud zaprimio 10. listopada 2022., odlučio prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Može li se u okolnostima spora vezanog uz zabranjeni sporazum o kamionima, koje se opisuju u ovom rješenju, članak 47. Povelje u vezi s člankom 101. UFEU-a tumačiti na način da se uredno izvršenom smatra dostava pismena matičnom društvu protiv kojeg je podnesena tužba za naknadu štete uzrokovane djelovanjem kojim se ograničava tržišno natjecanje, ako je ta dostava izvršena (ili pokušana) u sjedištu društva kćeri koje se nalazi u državi u kojoj je pokrenut sudski postupak, a matično društvo, koje ima sjedište u drugoj državi članici, nije se upustilo u postupak nego se oglušilo na poziv?
2. U slučaju potvrdnog odgovora na prethodno navedeno pitanje, je li to tumačenje članka 47. Povelje u skladu s njezinim člankom 53. s obzirom na sudsku praksu Tribunala Constitucional (Ustavni sud, Španjolska) o dostavi pismena matičnim društvima sa sjedištem u drugoj državi članici u sporovima o zabranjenim sporazumima o kamionima?”

18. Pisana očitovanja podnijeli su društvo Volvo, društvo Transsaqui, češka i španjolska vlada te Komisija. Društvo Volvo, društvo Transsaqui, španjolska vlada i Komisija sudjelovali su na raspravi održanoj 18. listopada 2023.

Ocjena

Prvo pitanje

19. Sud koji je uputio zahtjev svojim prvim pitanjem u bitnome želi znati dopuštaju li članak 101. UFEU-a i članak 47. Povelje da se pravna pismena upućena matičnom društvu čije je sjedište u jednoj državi članici valjano dostave njegovu društvu kćeri u drugu državu članicu.

Uvodne napomene

20. Na temelju informacija sadržanih u rješenju o upućivanju zahtjeva čini se da predmet o kojem nacionalni sud odlučuje spada u područje primjene Uredbe br. 1215/2012⁹. Prema odredbama te uredbe, osobe s domicilom u državi članici načelno treba tužiti pred sudovima te države članice¹⁰. Međutim, one pred sudovima druge države članice mogu biti tužene, među ostalim, u stvarima

⁹ Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. i ispravci SL 2014., L 160, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57.)

¹⁰ Vidjeti članak 4. stavak 1. Uredbe br. 1215/2012.

povezanima s deliktima ili kvazideliktima. U tim slučajevima osobe s domicilom u jednoj državi članici mogu biti tužene u drugoj državi članici pred sudom mjesta u kojem je štetna radnja nastala¹¹.

21. Društvo Transsaaqui je iz Španjolske. Kamioni su nabavljeni u Španjolskoj, gdje je šteta nastala. Iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da su španjolski sudovi, u skladu s člankom 7. točkom 2. Uredbe br. 1215/2012, nadležni za odlučivanje o tužbi zbog izvanugovorne odgovornosti podnesenoj protiv društva koje ima sjedište u Švedskoj ako je štetna radnja nastala u mjestu gdje su nadležni.

Uredba br. 1393/2007

22. Stranke iz glavnog postupka prema svemu sudeći ne osporavaju nadležnost španjolskih sudova, ali se ne slažu oko toga je li pismo kojim je postupak pokrenut moralo biti dostavljeno iz Španjolske u Švedsku u skladu s odredbama Uredbe br. 1393/2007.

23. Društvo Volvo tvrdi da je pismo kojim je postupak pokrenut trebalo dostaviti u skladu s tom uredbom te da društvo Transsaaqui ne može izbjeći odredbe o dostavi pismena kojim se pokreće postupak koristeći zamjenske adrese koje nisu povezane s društvom Volvo. Transsaaqui tvrdi da društvo Volvo zlonamjerno nastupa u postupku te da ono i njegovo španjolsko društvo kći, iako imaju različite pravne osobnosti, čine jedinstvenog poduzetnika u smislu prava tržišnog natjecanja te ističe da u konačnici ne bi mogao podnijeti tužbu ako bi morao platiti troškove prevođenja na švedski.

24. S obzirom na taj spor, prije analize dviju odredaba na koje nacionalni sud izričito upućuje u svojem prvom pitanju¹² treba utvrditi jesu li odredbe Uredbe br. 1393/2007 relevantne za predmetni slučaj.

– Područje primjene

25. Za uredno funkcioniranje unutarnjeg tržišta potreban je određen stupanj regulacije i usklađivanja u području međunarodnog građanskog procesnog prava, zbog čega je zakonodavac Unije¹³ postupno stvarao okvir za usklađivanje građanskih postupaka među državama članicama¹⁴ kao i za pravosudnu suradnju. Slanje dokumenata između država članica radi njihove dostave spada u potonju kategoriju. U tu svrhu¹⁵, Uredbom br. 1393/2007 uspostavljen je odgovarajući mehanizam dostave sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima između država članica.

26. Uredba br. 1393/2007 predviđa dva glavna načina dostave sudskih pismena: (i.) izravna dostava, što znači da pošiljatelj može pismo izravno dostaviti adresatu, putem ovlaštenih osoba u državi članici u kojoj se dostava izvršava; i (ii.) slanje putem nadležnih tijela, u slučaju kad

¹¹ Vidjeti članak 7. točku 2. Uredbe br. 1215/2012.

¹² A to su članak 47. Povelje i članak 101. UFEU-a.

¹³ Otkada je Ugovor iz Amsterdama stupio na snagu 1. svibnja 1999.

¹⁴ Vidjeti Uredbu br. 1215/2012 i Uredbu Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL 2003., L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133. i ispravak SL 2014., L 46, str. 22.).

¹⁵ U tom pogledu vidjeti, u bitnome, uvodnu izjavu 2. Uredbe br. 1393/2007.

pošiljatelj može poslati pismeno nadležnim tijelima države članice u kojoj se dostava ima izvršiti. Nadležna tijela potom pismeno dostavljaju adresatu u skladu s nacionalnim pravom te države članice.

27. Uredbu br. 1393/2007 treba shvatiti tako da ponajprije uređuje *način* na koji se pismena šalju radi dostave.

28. Potencijalno nešto složenije od toga je pitanje *treba li i kada* pismena poslati radi dostave. Uredba br. 1393/2007 primjenjuje se, kako je navedeno u njezinu članku 1. stavku 1., „u građanskim i trgovačkim stvarima kada sudsko ili izvansudsko pismeno *mora biti* poslano iz jedne države članice u drugu radi njegove dostave”¹⁶. Iz toga se nameće pitanje koje pravo određuje treba li pismena dostaviti u inozemstvo: sama uredba ili nacionalno pravo?

29. Moglo bi se smatrati da taj tekst članka 1. stavka 1. Uredbe br. 1393/2007 sugerira da je područje njezine primjene određeno isključivo nacionalnim pravom¹⁷, što bi značilo da države članice imaju prednost pri odlučivanju treba li i kada pismena poslati radi dostave.

30. Sud je do sada bio drukčijeg stajališta.

31. Sud je u presudi Alder¹⁸ morao ocijeniti usklađenost s pravom Unije nacionalnog postupovnog prava prema kojem se sudska pismena upućena (iz države članice A) stranci čije se prebivalište ili uobičajeno boravište nalazi u drugoj državi članici (državi članici B) ulažu u spis predmeta te ih se smatra uredno dostavljenima ako navedena stranka nije imenovala zastupnika ovlaštenog za primitak pismena koji ima prebivalište u državi članici u kojoj se vodi sudski postupak (državi članici A).

32. Sud je u presudi Alder¹⁹ odbio tvrdnju da se područje primjene Uredbe br. 1393/2007 određuje nacionalnim postupovnim pravom. Utvrdio je da se predmetna pravila građanskog postupka protivne članku 1. stavku 1. Uredbe br. 1393/2007. On je to u bitnome zaključio na temelju sustavnog tumačenja uvodnih izjava i odredbi Uredbe br. 1393/2007 i *a contrario* logike: budući da se samo u članku 1. stavku 2.²⁰ i u uvodnoj izjavi 8.²¹ te uredbe izričito govori kada se ona ne primjenjuje, ona se u svim ostalim okolnostima primjenjuje. Konkretno, Sud je izričito prihvatio mišljenje nezavisnog odvjetnika Y. Bota²² te je utvrdio da, osim u dvjema navedenim situacijama²³, „dostava sudske pismena osobi koja ima prebivalište u inozemstvu nužno spada u područje primjene Uredbe br. 1393/2007 te je se stoga mora izvršiti na način koji je u tu svrhu predviđen tom uredbom, kako je propisano u njezinu članku 1. stavku 1.”²⁴.

¹⁶ Vidjeti članak 1. stavak 1. Uredbe br. 1393/2007. Moje isticanje

¹⁷ Vidjeti u tom smislu, primjerice, Sujecki, B., u Gebauer, M., Wiedmann, T., *Europäisches Zivilrecht*, 3. izdanje, C. H. Beck, München, 2021., poglavlje 38. (Europäische Zustellungsverordnung), Erwgr., t. 6.

¹⁸ Presuda od 19. prosinca 2012. (C-325/11, EU:C:2012:824) (u daljnjem tekstu: presuda Adler)

¹⁹ Vidjeti presudu od 19. prosinca 2012. (C-325/11, EU:C:2012:824, t. 26.).

²⁰ Prema toj odredbi, Uredba br. 1393/2007 ne primjenjuje se ako adresa osobe kojoj pismeno mora biti dostavljeno nije poznata.

²¹ U toj se uvodnoj izjavi navodi da se uredba ne bi trebala primjenjivati na dostavu pismena ovlaštenom zastupniku stranke u državi članici u kojoj se vodi postupak, bez obzira na prebivalište te stranke.

²² Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika Y. Bota u predmetu Alder (C-325/11, EU:C:2012:583, t. 49.).

²³ To jest, u slučaju kad adresa osobe kojoj pismeno mora biti dostavljeno nije poznata i u slučaju kad se pismeno dostavlja ovlaštenom zastupniku stranke u državi članici u kojoj se vodi postupak

²⁴ Vidjeti presudu od 19. prosinca 2012., Alder (C-325/11, EU:C:2012:824, t. 25.).

33. Ključno je utvrđenje Suda da „ujednačena primjena Uredbe br. 1393/2007 ne bi bila moguća ako bi nacionalni zakonodavac određivao u kojim je slučajevima taj zahtjev ispunjen, jer države članice mogu predvidjeti drukčija rješenja u tom pogledu”²⁵.

34. Smatram da način na koji je Sud protumačio članak 1. stavak 1. Uredbe br. 1393/2007 potpuno odgovara kako potrebi za dobrom suradnjom u građanskim i trgovačkim stvarima tako i smislu odredbi o unutarnjem tržištu²⁶.

35. Stoga se sa sigurnošću može pretpostaviti da Uredba br. 1393/2007 slijedi opće načelo prema kojem se pismena namijenjena tuženiku koji ima domicil u državi članici različitoj od one u kojoj je postupak pokrenut moraju obavezno dostaviti u tuženikovo državi članici. To načelo usto odgovara smislu čitavog sustava Unijina građanskog procesnog prava, u kojem pojam domicila ima središnju ulogu.

36. Usput bih htio napomenuti da to načelo ne znači da su tom uredbom obuhvaćeni svi aspekti dostave sudskih i izvansudskih pismena u prekograničnom kontekstu. Svakako postoje neki specifični aspekti dostave koji moraju biti uređeni nacionalnim pravom²⁷. Međutim, to ne mijenja činjenicu da u nacionalnom pravu nije moguće drukčije odrediti u kojim situacijama dostava pismena osobi koja ima domicil u drugoj državi članici spada u područje primjene Uredbe.

– Implikacije predmetnog slučaja

37. Prethodno navedeni argumenti ukazuju na to da se odredbe Uredbe br. 1393/2007 primjenjuju u predmetnom slučaju.

38. Nesporno je da društvo Volvo ima domicil²⁸ u državi članici (Švedska) različitoj od one u kojoj je protiv njega podnesena tužba (Španjolska). Osim toga, očito je da su društvo Volvo i njegova društva kćeri različite pravne osobe. Društvo Volvo usto nije odredilo svoje društvo kći kao svojeg ovlaštenog zastupnika u Španjolskoj za primitak pravnih isprava.

39. Dostava sudskih pismena o kojima je riječ stoga se mora izvršiti u skladu s odredbama Uredbe br. 1393/2007. U tom smislu, da bi se omogućila djelotvorna i brza provedba sudskih postupaka i osiguralo dobro sudovanje, Uredba br. 1393/2007 uvodi načelo izravnog slanja sudskih i izvansudskih pismena između subjekata koje su države članice odredile.

40. U vezi s tim, kako je Komisija naglasila, načelo da osoba protiv koje je pokrenut građanski postupak ima pravo na to da joj se pismeno kojim je postupak pokrenut uruči pravovremeno i osobno kako bi mogla pripremiti svoju obranu čini temeljni element prava na pošteno suđenje. U

²⁵ Vidjeti presudu od 19. prosinca 2012., Alder (C-325/11, EU:C:2012:824, t. 27.).

²⁶ Međutim, u nekim se stručnim radovima kritiziraju utvrđenja Suda u presudi Alder. Vidjeti, primjerice, Cornette, F., „Cour de justice de l’Union européenne – 19 décembre 2012. Aff. C-325/11. Note de doctrine”, *Revue critique de droit international privé*, 102(3) 2013., str. 700. do 709., na str. 707., koja iz „tišine” u Uredbi kada je riječ o pitanju u kojim slučajevima pismena za dostavu treba poslati drugoj državi članici zaključuje da o tome odlučuju države članice.

²⁷ Naravno, ovdje nisam u mogućnosti dati sve primjere koji bi mogli postojati. Zato ću se ograničiti na nekoliko nasumično izabranih, ali ipak ilustrativnih pitanja: tko točno mora potpisati pismeno, kako urediti dostavu djeci ili kako se pismena dostavljaju unutar države članice primateljeva domicila.

²⁸ Budući da se u Uredbi br. 1393/2007 ne spominje pojam „domicil”, u tom je pogledu sigurno voditi se načelom sadržanim u članku 63. stavku 1. Uredbe br. 1215/2012, prema kojem pravna osoba ima domicil u mjestu gdje ima svoje statutarno sjedište, središnju upravu ili glavno mjesto poslovanja.

tom pogledu i članak 28. Uredbe br. 1215/2012 i članak 19. Uredbe br. 1393/2007 jamče prava tuženika koji se nisu upustili u postupak. U tom slučaju sud koji je uputio zahtjev mora prekinuti postupak dok se ne utvrdi da je pismeno dostavljeno tuženiku u skladu s Uredbom br. 1393/2007.

41. Iz navedenog slijedi da matično društvo koje ima sjedište u jednoj državi članici (Švedska) ima pravo ne upustiti se u postupak ako je pismeno kojim se pokreće taj postupak dostavljeno u domicil njegova društva kćeri u drugoj državi članici (Španjolska). U sličnom smislu, društvo kći (koje se nalazi u Španjolskoj) ne mora primiti pismeno kojim se pokreće postupak namijenjeno njegovu matičnom društvu koje ima sjedište u drugoj državi članici (Švedska).

Članak 101. UFEU-a i članak 47. Povelje

42. U nastavku ću razmotriti dovode li članak 101. UFEU-a i članak 47. Povelje u pitanje to privremeno utvrđenje.

43. Društvo Volvo tvrdi da su tužbe za naknadu štete uzrokovane povredom prava tržišnog natjecanja u potpunosti obuhvaćene objektivnim područjem primjene Uredbe br. 1393/2007 te da se primjena te uredbe na sudske pravne lijekove u predmetima tržišnog natjecanja općenito ili na one koji se temelje na Odluci Komisije od 19. srpnja 2016. ne može isključiti na temelju članka 47. Povelje i članka 101. UFEU-a.

44. Češka vlada i Komisija u bitnome se slažu s tom ocjenom.

45. Nasuprot tomu, društvo Transsaqui zaključuje na temelju presude Sumal da je pojam „gospodarska cjelina ili poduzetnik” iz te presude primjenjiv i u postupovnom smislu, s obzirom na to da je Sud u toj presudi utvrdio da je u kontekstu zabranjenih sporazuma moguće tužiti društvo kćer.

46. Pozivajući se na tu presudu, društvo Transsaqui smatra da, s obzirom na to da društvo kći može biti tuženo i solidarno odgovarati zajedno sa svojim matičnim društvom za štetu uzrokovanu zabranjenim sporazumom zato što čine jedinstvenog poduzetnika, to društvo kći mora moći biti adresat pismena koje se dostavljaju poduzeću.

47. Društvo Transsaqui dodaje da u predmetnom slučaju zbog postupovne ekonomije ne bi imalo smisla pismena dostavljati u Švedsku s obzirom na to da je pravni posao koji je osnova postupka, to jest kupoprodaja kamiona, izvršen u Španjolskoj.

48. Transsaqui smatra da se članak 47. Povelje u vezi s člankom 101. UFEU-a može tumačiti na način da se smatra uredno izvršenom dostava pismena matičnom društvu protiv kojeg je podnesena tužba za naknadu štete prouzročene zabranjenim sporazumom, ako je pismeno kojim se pokreće postupak dostavljeno na adresu njegova društva kćeri koje ima domicil u državi u kojoj je pokrenut sudski postupak, a matično društvo, koje ima domicil u drugoj državi članici, nije se upustilo u postupak nego se oglušilo na poziv.

49. Sud je u presudi Sumal utvrdio da u slučaju podnošenja tužbe za naknadu štete koja se temelji na postojanju povrede članka 101. UFEU-a koju je Komisija utvrdila u odluci, pravni subjekt koji u toj odluci nije određen kao počinitelj povrede prava tržišnog natjecanja ipak može biti smatran odgovornim po toj osnovi zbog protupravnog ponašanja drugog pravnog subjekta ako su oba ta subjekta dio iste gospodarske cjeline i time tvore poduzetnika koji je prekršitelj u smislu

članka 101. UFEU-a²⁹. Sud je s tim u vezi uputio na činjenicu da je određivanje subjekta koji je dužan naknaditi štetu prouzročenu povredom članka 101. UFEU-a izravno uređeno pravom Unije³⁰ te da pojam „poduzetnik” u smislu članka 101. UFEU-a čini autonoman pojam prava Unije³¹.

50. Mišljenja sam da članak 101. UFEU-a i članak 47. Povelje ne dovode u pitanje temeljno načelo koje proizlazi iz Uredbe br. 1393/2007 da se pismena namijenjena tuženiku koji ima domicil u drugoj državi članici moraju dostaviti u tu državu članicu. Drugim riječima, odredbe Uredbe br. 1393/2007 u predmetnom slučaju nije moguće i ne treba izuzeti iz primjene. Presuda Sumal jednostavno to ne sugerira.

51. Kao prvo, Sud se u argumentaciji presude Sumal usredotočio isključivo na materijalno-pravne aspekte. U materijalnim odredbama uobičajeno je osobama koje su pretrpjele štetu zbog povrede prava tržišnog natjecanja pružiti određenu fleksibilnost kako bi mogle ostvariti odgovarajuću restituciju. Ključno je da osoba zna kojem se subjektu može obratiti radi naknade štete. U tom kontekstu, pojam „gospodarska cjelina” onemogućuje tuženiku, primjerice, prebacivanje kapitala svojem društvu kćeri i obratno. Usredotočivši se na „istu gospodarsku cjelinu”, Sud je pravnu stvarnost uskladio s gospodarskom stvarnošću. Nasuprot tomu, u pravilima koja uređuju načine dostave pismena kojim se pokreće postupak treba izbjegavati bilo kakvu dvosmislenost. Uostalom, to je temeljni aspekt prava obrane u građanskom postupku.

52. Kao drugo, ispunjavanje svih zahtjeva u pogledu pravilne dostave sudskog pismena osjetljivo je pitanje, osobito kada se uzmu u obzir postupovni učinci dostave. Primjerice, građanski se postupak obično smatra pravno i formalno *pokrenutim* čim se dostavi pismeno kojim se on pokreće. Nasuprot tomu, neizvršenje dostave ili neuredna dostava mogu biti razlog za odbijanje priznavanja³² ili izvršenja presude³³. Općenito, pravilna dostava sudskog pismena pitanje je pravičnosti postupka.

53. Kao treće, slabljenje odredbi Uredbe br. 1393/2007 omogućavanjem dostave pismena drugoj (pravnoj) osobi (u predmetnom slučaju društvu kćeri) u konačnici bi moglo dovesti do gubitka uzajamnog povjerenja u pravosudnu suradnju. Uzajamno povjerenje podrazumijeva pretpostavku, te se na njoj temelji, da su postupovni zahtjevi – posebice oni koji proizlaze izravno iz prava Unije (u predmetnom slučaju iz Uredbe br. 1393/2007) – poštovani i ispunjeni prilikom pokretanja postupka. Smatram da tumačenje odredbi te uredbe u vezi s člankom 101. UFEU-a i člankom 47. Povelje ne bi doprinijelo pravosudnoj suradnji, nego bi činilo malen, ali značajan korak prema njezinu *de facto* zatiranju.

54. Naposljetku se želim osvrnuti na pitanje prevođenja pismena, koje se pojavilo na raspravi. Društvo Transsaqui je tvrdilo da bi dostava pismena društvu Volvo u Švedskoj – u skladu s Uredbom br. 1393/2007 – predstavljala velike probleme za malog poduzetnika kao što je društvo Transsaqui. Konkretno, tvrdilo je da bi društvo Volvo odbilo primiti pismena sastavljena na španjolskom. To je pitanje, prema mojem mišljenju, čisto hipotetsko zbog sljedećih razloga. Kao prvo, pismeno kojim se pokreće postupak u predmetnom se slučaju iz glavnog postupka nije ni pokušalo dostaviti u Švedsku u skladu s navedenom uredbom. Kao drugo, nacionalni sud se uopće ne raspituje – čak ni posredno – o tumačenju Uredbe br. 1393/2007. U tim okolnostima,

²⁹ Vidjeti presudu od 6. listopada 2021. (C-882/19, EU:C:2021:800, t. 48. i navedenu sudsku praksu).

³⁰ Vidjeti presudu od 6. listopada 2021. (C-882/19, EU:C:2021:800, t. 34. i navedenu sudsku praksu).

³¹ Vidjeti presudu od 6. listopada 2021. (C-882/19, EU:C:2021:800, t. 38. i navedenu sudsku praksu).

³² Vidjeti članak 45. stavak 1. točku (b) Uredbe br. 1215/2012.

³³ Vidjeti članak 46. Uredbe br. 1215/2012.

pitanje bi li njezina primjena otežala društvu Transsaqui pristup pravosuđu u ovom konkretnom slučaju je čisto hipotetsko. Naposljetku, smatram to pitanje neovisnim o glavnom pravnom problemu koji je predmet pitanja upućenih Sudu.

55. Ukratko, ne vidim prostora za primjenu članka 101. UFEU-a i članka 47. Povelje u predmetnom slučaju.

Direktiva 2014/104

56. Ako članak 101. UFEU-a nije relevantan za predmetni slučaj, to tim više vrijedi i za odredbe Direktive 2014/104 kao akta nižeg ranga.

57. Radi cjelovitosti ipak treba naglasiti da se Direktiva 2014/104 nigdje ne bavi pitanjem pismena ili dostave sudskih pismena. U tom smislu, u uvodnoj izjavi 11. te direktive navodi se, u formulaciji koja nesporno dovodi do pravne tautologije, da se u nedostatku odredbi prava Unije tužbe za naknadu štete uređuju nacionalnim pravilima i postupcima država članica te da se takva pravila i postupci moraju pridržavati načela učinkovitosti i jednakovrijednosti.

58. Ipak, s obzirom na to da postoje postupovne odredbe prava Unije koje su primjenjive na predmetni slučaj, u obliku Uredbe br. 1393/2007, u tom pogledu *nema* mjesta nacionalnoj postupovnoj autonomiji i načelima učinkovitosti i jednakovrijednosti. Činjenica da se u Direktivi 2014/104 upućuje na nacionalno pravo ne mijenja načela utvrđena u pravu Unije, kao što je opće načelo iz Uredbe br. 1393/2007 da se pismena namijenjena tuženiku koji ima domicil u državi članici različitoj od one u kojoj se postupak pokreće moraju obavezno dostaviti u tuženikovu državu članicu.

Završna razmatranja

59. Naposljetku želim istaknuti da je Sud, koliko shvaćam, još u presudi Sumal bio svjestan problema o kojem je riječ. Naime, nezavisni odvjetnik G. Pitruzzella je u mišljenju u tom predmetu, kojeg se Sud u bitnome držao, izričito priznao da se „dodjeljivanjem mogućnosti [oštećeniku] da pokrene postupak protiv društva kćeri sa sjedištem u njegovoj državi članici izbjegavaju [...] praktične poteškoće povezane s dostavom tužbe u inozemstvo i izvršenjem eventualne osuđujuće presude”³⁴. Mogu se samo složiti s tim navodom. Jednostavno rečeno, tužitelji mogu birati hoće li tužiti matično društvo, društvo kćer ili oboje. Međutim, u pogledu postupovnih pravila primjenjivih na svaki od tih scenarija *nema* mogućnosti izbora. Tužitelj nema mogućnost biranja u smislu podnošenja tužbe protiv društva kćeri i dostavljanja pismena kojim se pokreće postupak matičnom društvu ili obratno. Meritum svakog pojedinog scenarija ne utječe na postupak.

Predloženi odgovor

60. Stoga predlažem da se na prvo pitanje odgovori u smislu da članak 1. stavak 1. Uredbe br. 1393/2007 treba tumačiti na način da se pravna pismena namijenjena matičnom društvu koje ima sjedište u jednoj državi članici ne mogu valjano dostaviti društvu kćeri tog društva u drugu državu članicu. Članak 101. UFEU-a i članak 47. Povelje ne mijenjaju to utvrđenje.

³⁴ Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika G. Pitruzzelle u predmetu Sumal (C-882/19, EU:C:2021:293, t. 68.).

Drugo pitanje

61. Nacionalni sud svojim drugim pitanjem u bitnome pita treba li, u slučaju da je odgovor na prvo pitanje potvrđan, članak 53. Povelje tumačiti na način da dopušta državi članici da propiše da se dostava pismena kojim se pokreće postupak mora izvršiti u sjedište društva kojem je to pismeno namijenjeno, a ne na adresu društva kćeri tog društva.

62. S obzirom na odgovor koji sam predložio na prvo pitanje, na drugo pitanje nije potrebno odgovoriti. To pitanje proizlazi iz pretpostavke da bi se praksa Tribunal Constitucional (Ustavni sud) mogla smatrati protivnom pravu Unije ako bi članak 47. Povelje i članak 101. UFEU-a mijenjali pravila o dostavi pismena predviđena u Uredbi br. 1393/2007. S jedne strane, odgovor se čini očitim s obzirom na načelo nadređenosti prava Unije. Međutim, s druge strane, na njega je teško precizno odgovoriti bez jasnog poznavanja konteksta same presude ili razloga njezina donošenja, osobito u kontekstu zaštite temeljnih prava u skladu s nacionalnim pravom.

63. Budući da ne vidim problem u nacionalnoj sudskoj praksi na koju se sud koji je uputio zahtjev poziva u pogledu članka 101. UFEU-a i članka 47. Povelje, tu sudsku praksu nije potrebno ocjenjivati s obzirom na članak 53. Povelje i eventualno odvagivati potencijalno suprotstavljena temeljna prava. Drukčije rečeno, smatram da odredbe Uredbe br. 1393/2007, za potrebe predmetnog slučaja, sveobuhvatno uzimaju u obzir i usklađuju potencijalna suprotstavljena prava i interese raznih subjekata.

Zaključak

64. S obzirom na navedeno, predlažem da Sud na pitanja koja je uputio Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska) odgovori na sljedeći način:

Članak 1. stavak 1. Uredbe (EZ) br. 1393/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o dostavi, u državama članicama, sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima („dostava pismena”) i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1348/2000

treba tumačiti na način da se pravna pismena namijenjena matičnom društvu koje ima sjedište u jednoj državi članici ne mogu valjano dostaviti društvu kćeri tog društva u drugu državu članicu.

Članak 101. UFEU-a i članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima ne mijenjaju to utvrđenje.